

4. Державний стандарт початкової загальної ОСВІТИ // Початкова школа – 2001 – № 1. – С. 28 – 55.
5. Зверев І.Д. Максимова В.Н. Міжпредметні зв'язки в сучасній школі. – М.: Педагогіка, 1981. – 160 с.
6. Зоріна Л. Інтегровані предмети природничого циклу / Сучасна дидактика: теорія – практиці / Під науковою редакцією І.Я Лернера, І.К. Журавльова. – М.: ІТП і МІО РАВ. 1993. – С. 125 – 140.
7. Ільченко Л.П. Досвід інтегрованого навчання в початкових класах // Початкова школа. – 1998. – № 9..
8. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1 – 4 класи. – К.: Видавничий дім « Освіта»; 2013. – 392 с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрать. твори. У 5-ти томах. Том 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. – К.: Рад. школа. 1977. – 272 с.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової ОСВІТИ: підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
11. Ушинський К.Д. Педагогічні твори. У 6-ти томах. / Укл. С.Ф. Єгоров. – М.: Педагогіка. 1989.

Лебединець Г.М.

аспірант,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ (1960-1990 рр. ХХ століття)

В умовах докорінних перетворень у соціальній, політичній і духовній сферах громадського життя, як відзначено у Державній національній програмі «Освіта» / « Україна ХХІ століття» /, особливого значення набуває проблема розвитку національної системи освіти, в якій зростаючу роль покликана відігравати вузівська наука як органічна складова системи вищої освіти і базовий елемент підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Наука й освіта покликані позитивно впливати на розвиток національної економіки, визначати її конкурентоспроможність і рівень життя населення країни. Велике значення для посилення впливу на темпи науково-технічного прогресу в країні для підвищення якості підготовки спеціалістів має саме вузівська наука.

В умовах ринкової економіки акцент робиться на людські ресурси, інтелектуальний потенціал вищої школи як головну

продуктивну силу сучасного світу, який здатний забезпечити суспільство інноваціями та інформацією, які в постіндустріальних умовах стали рушієм наукових перетворень.

У вищих навчальних закладах СРСР зосереджений значний науковий потенціал. Тут працює майже половина загальної кількості робітників, що мають вчену ступінь і звання, більше 60 тисяч аспірантів. У вузах, окрім 30 з лишнім тисяч кафедр, функціонує велика кількість наукових підрозділів, понад 1300 проблемних і галузевих лабораторій, біля 100 науково-дослідних інститутів і конструкторсько-технологічних бюро [3]. Науковими розробками у вищій школі зайнято біля 20 тисяч докторів й понад 200 тисяч кандидатів наук [1].

Інтелектуальний потенціал вузів зростає і за рахунок залучення до науково-дослідних робіт студентів старших курсів. Впровадження результатів їх досліджень є важливим внеском у науку.

Особливістю вузівської науки є підвищення якості підготовки спеціалістів, що досягається різними шляхами: за рахунок оновлення у відповідності з останніми досягненнями науки, змісту навчального процесу, підвищення науково-педагогічної кваліфікації викладачів і їх безпосередньою участю у науково дослідній роботі, оновленні навчальної і науково-експериментальної бази через використання додаткових ресурсів, представлених замовником науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт і залучення до них студентів. Цим забезпечується розвиток їх здібностей в науковій творчості, поглиблюються знання, вдосконалюються практичні навички.

Резерви використання наукового потенціалу вузів в період дослідження (60-90-ті роки ХХ століття) далеко невичерпні. В них зосереджено понад 35% науково-педагогічних працівників країни, а виконується ними не більше 10% наукових досліджень. Саме тому в «Основних напрямках перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні», прийнятих в 1987 році, передбачено збільшити в 2-3 рази об'єм фундаментальних досліджень, що проводяться у вузах.

Основними шляхами підвищення ефективності наукових досліджень є підвищення теоретичного рівня і актуальності виконання науково-дослідних робіт; випереджаючий розвиток фундаментальних досліджень; формування тематики науково-дослідних робіт у відповідності з потребами загального розвитку; концентрація зусиль вузівських і міжвузівських колективів на

комплексному вирішенні значних наукових проблем. Враховуючи це важливо зміцнювати зв'язки вищих навчальних закладів з науковими закладами Академії наук СРСР, академією наук союзних республік і галузевих академій на основі спільних планів і програм з фундаментальних проблем.

Особливо в 60-ті роки різко зростає сітка академічних і особливо галузевих інститутів, куди і почав відбуватися відтік здатних, творчих наукових кадрів. Це пов'язано з тим, що умови проведення науково-дослідних робіт, можливості проявити творчі здібності у спеціаліста в цих організаціях, набагато кращі, ніж у вищих навчальних закладах.

Причинами, що стримують розвиток фундаментальних і прикладних досліджень є, передусім, їх існуюча система фінансування, яке здійснюється за рахунок держбюджетних асигнувань, на долю яких припадає 8-9%, а в інститутах ще менше. Причому відносно невеликі кошти, як правило, не концентруються на найбільш важливих напрямках, а розподіляються більш-менш рівномірно між кафедрами навчального закладу. Більш сприятливі умови з'являлися при проведенні фундаментальних досліджень, коли заключаються госпдоговори вузів з галузевими інститутами, які могли ставити перед ученими об'ємні та багатогранні задачі. Ще однією причиною недостатнього рівня проведення фундаментальних досліджень є відставання матеріальної бази вузу, на фінансування якої виділяються незначні кошти, тому найбільш унікальне обладнання для проведення фундаментальних досліджень, вуз, як правило, отримує в недостатній кількості. Незначна кількість вузів мають дослідно-експериментальну базу, причому з низьким рівнем технічного оснащення, що перешкоджає створенню унікальних розробок, гальмує не тільки фундаментальні, а і прикладні дослідження, затруднює впровадження результатів науково-дослідних робіт.

Головною задачею вузу була і лишається підготовка спеціалістів, тобто здійснення навчального процесу під час якого викладачі кафедр, що складають основний і найбільш кваліфікований науковий потенціал, в своїй праці поєднують навчальний процес і наукову роботу.

В умовах бурхливого розвитку науки та покращення якості підготовки спеціалістів передбачається суттєво підняти рівень і актуальність фундаментальних досліджень, що проводяться у вузах, значно зміцнивши дослідно-експериментальну базу і покращивши

організацію і проведення наукових досліджень з паралельним удосконаленням навчального процесу. Саме на вирішенні цієї задачі зосереджена увага вузівських парторганізацій та науково-педагогічних колективів.

Важливою умовою розвитку досліджень, підвищення їх рівня є кадрове забезпечення. За результатами аналізу наукових кадрів, в цілому по вузам цей показник значно випереджає інші основні напрямки розвитку наукових досліджень. Значно зросла кількість докторів наук, кандидатів наук, зросла ефективність роботи аспірантури. Проте віддача цього кадрового потенціалу зростає значно повільніше, ніж підготовка кадрів, що і викликає занепокоєння. Це обумовлено тим, що немало молодих учених підготовку та захист дисертації розглядаються як самоціль, а практичне значення отриманих результатів їх цікавить в меншій мірі. При прийомі в аспірантуру допускається формалізм, недостатньо глибоко вивчаються моральні якості науковців.

Тому подолання таких негативних явищ, забезпечення якісного відбору в аспірантуру є однією із головних задач вузівських організацій при підготовці наукових кадрів.

У другій половині 80-х років у суспільстві почало поступово зростати розуміння життєвої необхідності розвитку науки. Більше уваги почали приділяти і проблемам вузівських вчених. В цей період з'являється значна кількість наукових досліджень Галкіна К.Т., Дуліби О.Н., Добрава Г.М. та ін. [2], присвячених розвитку освіти і науки. В них, з дещо нових позицій періоду перебудови, автори звертали увагу на деякі серйозні проблеми, що гальмували їх розвиток, а саме: недостатня увага керівництва країни до вузівської науки, відсутність необхідної матеріальної зацікавленості вузівських вчених в результатах своєї праці, внаслідок чого цей сектор науки не міг працювати з повною віддачею. В цих роботах була відсутня нагальна концепція реформування вузівської науки, не з'ясоване місце, яке вона повинна займати в існуючому науковому комплексі країни, не вказано заходи, за допомогою яких було б можливо забезпечити випереджаючі темпи вузівської науки так і науки взагалі.

Погіршення економічної та політичної ситуації в Україні, підштовхнуло науковців активізувати пошуки шляхів вирішення проблем науки і суспільства. Своїми працями вони привернули увагу керівництва держави і народу до катастрофічного становища науки. Академіки Б.Патон і П.Кислий, використовуючи свій досвід і авторитет намагалися відстояти інтереси науки. В своїх працях [5; 4]

вони обґрунтували необхідність пріоритетного розвитку науки. Провідну роль при цьому повинна зіграти, на їх думку Академія Наук України, як керуючий і координаційний центр всієї «української науки» [5].

Найважливіший фактор розвитку вищої освіти, як вказується в «Основних напрямках перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні» – її нерозривний зв'язок з передовою науковою думкою. Тільки так можливо забезпечити стрімке підвищення якості підготовки спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Бык И.С. Проблемы организации и эффективности научной деятельности в вузах. – К.: Высшая школа, 1981. – 255 с.
2. Дулиба О.Н. Актуальные проблемы развития высшей школы в современных условиях. – К.: НГУ, 1981. – 52 с.
3. Дуравкин В.Б. Эффективность научных исследований в вузах. – К.: 1987. – 45 с.
4. Кислий П. Лаври науки і терни реорганізації її Віче. – 1993. – №4. – С. 3-17.
5. Патон Б.В. Про основні завдання АН України на сучасному етапі// Вісник АН України. – 1993. – №8. – С. 3-11.
6. Слюсаренко А.И., Гусев В.П. В борьбе за повышение эффективности научных исследований. – К.: Знание, 1982. – 23 с.

Ліпінська І.О.

аспірант,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ПОДВІЙНОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ У 1984–1991 рр.

На сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти актуальною проблемою є підготовка вчителя, зокрема вчителя-філолога, у вищих навчальних закладах до викладання кількох предметів. Подвійні спеціальності є досить перспективними, оскільки вони дають можливість більш ефективного працевлаштування.

На нашу думку, для забезпечення більш ефективної підготовки вчителів-філологів за двома спеціальностями необхідно враховувати